

Szerkesztési iroda:

Fülpac, Osnak-féle ház,
hová a lap szellemi részét
illető közlemények
küldendők.

Kiadó hivatal:

Pollák Mór könyvnyomdája,
hová a hirdetések és
előfizetési pénzek
bérmentesen intézendők.

NEMERE.

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdászati lap.

A háromszéki „Házipar-egylet” és a „sepsi-szentgyörgyi önkényes tüzoltó-egylet” hivatalos közlönye.

Megjelenik ezen lap heten-
kint kétszer:
csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve
Égész évre . . . 6 ft — kr.
Fél évre . . . 3 ft — kr.
Negyedévre . . . 1 ft 50 kr.
Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorért, vagy
annak helyéért 60 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyitlatter sora 15 kr.

A leányok tornázásáról.

Midőn e kérdést föllevenítjük, éppen nem az a célunk, hogy annak hasznos, avagy káros voltát a női testszervezet szempontjából fejtegetjük. Előrehaladott államok tanférjai régóta kifejezték óhajátukát a kérdés kedvező megoldása végett s sem orvosi, sem más iskolai, avagy családi tényező nem tiltakozott ellene. Mi, a kik megszoktuk már magunkat oly bolygónak tekinteni a fejlődött tanügyi államok világegyetemében, a mely mások fényéből ver vissza a mennyi világosságot, szintén meghonosítottuk a leányok tornázását és több újságvágygyal, mint körültekintéssel mai nap is folytatjuk azt. Előbb a képzőintézetekben, azután pedig a polgári iskolákban és állami felső leánytanodákban honosítottuk meg. S ma már nemcsak az egyes iskolák tornatermeiben, hanem a nemzeti tornacsarnokban is felhangzik a tornázó leányok víg dala és élénk zaja. Erősítjük a leányok testét s ezzel mind a szülők, mind a tanári karok, mind az iskolai hatóságok eleget tenni látszanak e tekintetben reájuk háruló kötelezettségeiknek. Megteszik ugyan azt is, hogy a fényes tornainnepségek és vizsgálatok alkalmával szintén helyet foglaljanak a nagy számmal összegyűlt vendégek sorában; de arra már éppen nem látszanak gondolni, hogy miért vannak ez alkalmok éppen az ifjú emberek oly kiválóan képviselve? Minő hatást idéz elő azok körében kölcsönösen a tornázás szemlélése? és hogy mire van bízva a tornázás gyakorlata?

És mivel éppen ezek a kérdések azok, a melyekről nálunk még semmitéle iskolai tényező követelhetetlenül nem elmélkedett: a leányok tornázását eme szempontokból kívánjuk megbeszélés tárgyává tenni.

Az elevenen él emlékezetünkben, hogy a nagyobb leánygyermeknek számára szervezendő iskolákba felve és csak szükségéből alkalmaztatának a férfi tanítók, mert sok, de nagyon sok érv tiltá a szervezők szerint például a természetrajznak férfiakról való hallgatását. Kimerülhetetlen volt ugy az állami, mint a fővárosi tanügyi szervező bizottság a nőtanítók rendeltetéséről, a nem hasonlóságából folyó elsőbbségek felsorolásában s nem késlelnek a férfitanítók alkalmazásából folyó kiszámíthatatlan vérszes következménynek megakadályozása céljából polgári iskolai tanítónő-képző intézeteket rohamos gyorsasággal felállítani. Amde eddig-él a még egyik hatóság intézkedésében sem fedezhető fel, hogy a tornatanítást is tartanak legalább oly veszélyesnek a fiatal tornamesterek kezében, a minőnek a természetrajzot nevezik. Képezdékben, polgári iskolákban egyaránt fiatal férfiakra van bízva a tornaművészet kezelése. És az alig kétségre vonható, sőt tény, hogy nagy buzgalmat fejtenek ki. S mivel e foglalkozás nemcsak megengedi, de igényli is, hogy a férfi keze különböző helyeken és alkalmakkor érintse a leányoknak már különben is felizgult testét: nagyon természetes, hogy a leány az izgatottságnak százféle fokát éli át minden egyes tornaóra lefolyása alatt. Ennek dacára Magyarország még egyetlen képesített leány tornatanító sincs.

Tudjuk, sokan vannak abban a nézetben a mai felvilágosodott korban, hogy a testhez álló öltönyök nemcsak a tornahelyiségekben, hanem a sétátereken is szemléltethetők, s így különös feltétlen nem okozhatnak s hogy a férfakkal való tánc még inkább eltiltandó volna, mert hiszen még több okot szolgáltat a vérbeli phasisok előidézésére. Mindezeket mondhatják, a kiknek nincs leánygyermekük, vagy a kik nem csinálnak szerfelett lelkiismeretbe

vágó kérdést a leányok lelkiületére és érzelmük milyenségére nézve, vagy a kik nem méltatják figyelmükre a kort, melyben e növendékek vannak, vagy a kik nem várnak az iskolától elvett, hanem csak kipikédő-kapkodó, esetleges szellemi intézetet akarnak látni, tapasztalni azokban.

Egészen másképp ítélnék azonban e körül-mény felől azok a szülők és azok az egyének, a kik előtt még nagy becsben áll a női szelid szemérem s a kihívó, merész, ledér magaviselet, megvetés és gyűlölet tárgya. A kik tudják, hogy a nő vére testcselvényhez képest több, keringése gyorsabb, hőmérséke magasabb, véralkata idegebb, s a kik némi figyelemben részesíték Liwinston utazásainak leírásában a népmeszei részeket, a melyekből kitűnik, hogy az általánosán divó szokás, még ha sokkal inkább rossz is, kevésbé hat szeméremrontól, mint az oly mód, melyet csak egyesek gyakorolnak. De itélne bárhol a társadalom szokása és ér-zéke, az iskola nem adhatja fel a maga elvét. El kell távoztatni az iskola köréből mindazt, a mi legkevésbé is megtagadhatja a leány szerezéséget, szelidségét, avagy szemérmes voltát és addig kell eltávolítani, míg le nem győzettek azok. A szervezet erősítése a földolgo és ezt a nő tornatanítók ép úgy megselekedhetik, miként a férfiak. Szűk köre van különben is ama gyakorlatoknak, melyek nem járnak semmiféle veszéllyel a leánygyermekre nézve. De ha még az állana is — a mit ugyan az állami felső leányiskolában a nő tornatanító által teljesen megcálolva látunk — hogy a nő nem oly kifogástalan előtornász: a leányok és az iskola érdekében mégis ez utóbbit kötele-ségünk sürgetni.

Határozottan rontó hatása van az olyféle tornavizsgálatoknak is, a melyekben különféle ifjoncok jelenhetnek meg. Hinnünk kell, hogy sokáig küzdött a természetadta érzelm a kény-szerrel, miglen pirulás nélkül odaállt a serdülő leány az idegen férfiak elé, hogy előre és hátra hajolva, karjait föl és le lökdösse. Igaz ugyan, hogy még mindezekből nem következik az er-kölcsös érzület kihalása, de jelen van a szé-gyenérzet megbénulása, a mely amannak egyik feltétele.

A diszvizsgálatok kora lejárt; hogy van, hogy a torna-vizsgálatoknál még világát éli?

Az elmondottak alapján az iskola és a leánynevelés érdekében a következőket ohajtjuk: a kormány tartsa mulasztatlan köteletségének a nő tornatanítókról való gondoskodást; az iskolai hatóságok ok-etlenül nőket alkalmazzanak a leány tanulók tornáztatásánál; a mig nőket nem alkalmazhatnak, csak az elemi és polgári iskolák két alsó osztályára terjesztessék ki a tornatanítást; a diszvizsgálatok végkép betiltassanak.

„E—s.”

* A magyar aranyjárdék-kötvények értékesítése az utóbbi időkben a rendkívül alacsony árfolyam miatt egészen meg volt szüntetve. Legközelebb azonban ismét élénk forgalom indult meg e kötvényekben, úgy az itteni és bécsi, mint különösen a párisi és berlini piacokon. Oka a kedvező változásnak a megváltozott külpolitikai helyzetnek, az, hogy a börzék már most escomptirozák a Magyarországon ez időre nagy valószínűséggel várható jó termést.

* A nemzeti bank igazgatósága már elkészítette az új bankjegyeknek — egyik oldalán magyar, a másikon német szöveggel ellátott — rajz-mintázatát. A kettős szövegű új bankjegyek, hír szerint, még az „osztrák-magyar bank” életbelépését megelőző átmeneti időszak alatt, tehát még a jelen év-folytán forgalomba fognak bocsátatni.

A keleti kérdés.

A berlini kabinet, mely a kongresszus rendezésének szerepét elvállalta, még nem küldte szét a formászerű meghívókat, s a határnap kitűzése június 11-ére egyelőre még csak magánjellegű meg-állapodás. Egy londoni sürgöny szerint az angol és orosz kormányok közti megállapodásoknak még határozottabb formát kell nyerni, hogy a meghívók szétküldethessenek: abban azonban már alig kételkedhetni, hogy a kitűzött napra a kongresszus csakugyan létre jő. Adrássy gróf, bécsi hírek szerint, már június 9-én utazik Berlinbe; a többi hatalmak képviselői valószínűleg ugyanazok lesznek, kik még március hóban kijelöltettek.

Minél közelebb állunk a kongresszushoz, annál határozottabban tűnik fel az Ausztria és Muszkaország közti ellenséges indulat. Krakóban tudni akarják, hogy Ausztria meg nem fog elégedni a san-stefanoi béke revisiojával, hanem annak egész szelleme megváltoztatását akarja sürgetni, hogy a kiváló muszka befolyást csökkentse.

Berlini táviratok főleg a német trónörökös közbenjárásának tulajdonítják az angol-orosz differenciák olyatén elsimítását, hogy a kongresszus lehetővé vált. A Bismarck herceg elnöksége alatt egybeülendő kongresszus, — úgy mondják — tárgyalás alá vaendi egy a párisi, mint a san-stefanoi szerződést, s kitűzött célja az lesz, hogy egy új nemzetközi szerződést hozzon létre. A megnyitás után, — minthogy a főkérdések állítólag már tisztázva vannak az eddigi tárgyalások által, — egy szerkesztő bizottság fog küldettni, ez pedig előreláthatólag rövid idő alatt be fogja terjeszteni munkáját, úgy hogy a kongresszus igen gyorsan elkészül föladatával. Ekkor aztán elnapolja magát, hogy a határkiigazítások stb. ügyében küldendő bizottságok végezzék részletes munkálataikat, melynek szentesítése végett a kongresszus őszkor ismét összeül.

Ily szép simára tervezik optimista officiózus közlemények a kongresszus lefolyását s az európai börzék szeretik ezt hallani. De a komolyabb politikusok ma sem láthatnak a kongresszusban egyebet, mint ami valóban: egy utolsó kétségbeesett kísérletet.

Uj-Orsora elfoglalásáról, illetőleg a török és osztrák-magyar kormányok közt ez iránt létrejött egyességről írja a „N. H.” bécsi levelezője: A konvencionálnak, mely Bécsben máj. 23-án iratott alá a külügyminisztérium és a porta képviselői által, feltételei, melyek alapján csapataink a szigetet megszállták, a következők:

1. a sziget formászerint átadatik Ausztria-Magyarországnak;
2. a sziget ott maradó polgári török lakosságának birtokjogai és vallászsabadsága biztosítatnak;
3. a szigeten lévő hadi szerek szintén átadotnak Ausztria-Magyarországnak, — pénzbeli kárpótlás fejében, melynek összege utóbb fog megállapíttatni;
4. a török lakosság egyelőre katonai kormányzat alatt marad;
5. azon esetre, ha Törökország régi alakját visszanyerné, a Románia és Szerbia nem tétetnének függetlenekké, — a sziget Törökországnak ismét visszaadatik.

Bosznia megszállása ügyében a prágai „Bohemia” jelenti: Törökország úgy mint — Olaszország kivételével — az összes nagyhatalmak beleegyeztek, hogy az osztrák magyar csapatok szállják meg Boszniát. Az indulási parancs azonban még nem adatott ki.

Az „Ell.”-nek egyebek közt ezeket írják Bécsből:

„Csak a jövő fogja megmutatni, hogy a helyzet kedvező alakulásában mekkora érdeme van Oroszországnak maga mérséklésének és Anglia befolyásának; de azt az érdemet már most is éll kell ismerni, mely az osztrák-magyar politika vezetőjét megilleti, a ki legelső penditette meg a kongresszus eszméjét, és így kezdeményezője volt a keleti kérdés megoldásában azon módozatnak, a mely békés uton egyedül teremthet tartós és rendezett állapotokat. Bizonyára a kongresszuson is történni fognak összefüggések és divergenciák, de a kongresszus körében talán újra kiegyenlíthetők lesznek. Ausztria-Magyarországnak mindenekelőtt oka van örülni a kongresszus összeülésének, mert éppen Ausztria-Magyarországnak lehet reménye arra, hogy érdekei nagyobb elismerésben részesülnek a

kongresszus előtt, mint bármelyik egyes hatalom előtt; különösen abban az esetben, ha Ausztria-Magyarország be fogja bizonyítani, hogy nem emel más igényeket életérdekeik kívül, de ezekért azután teljes hatalmával és erőlyesen helyt akar állani.

A konstantinápolyi zavargást oroszbarát közlőnyök igyekeztek összeköttetésbe hozni Mithad pasával, s a zendülés vezérét, Ali Suavit Mithad hívének mutatták be. Most már ismeretes, hogy Ali Suavi éppen legkonokabb ellensége volt Mithadnak, megbuktatásában legtöbb része volt s midőn Mithad száműzetett, ezt írta egy török lapban: „A bíródalom meg van mentve, Mithad száműzetett.”

Nagyon jellemző különben, hogy az orosz táborban jól voltak értesülve a Konstantinápolyban készülő dolgokról, mert a zavargás előtti napon az orosz táborból jövő emberek bálmulva kérdezték, hogy igaz-e, hogy zavargás készül. Egyébiránt ugyan e napon már Konstantinápolyban is beszéltek, hogy az összeesküvők másnap kiviszik tervöket. Az egész dolog különben igen ügyetlenül volt szervezve, s egyelőre látható volt hogy nem sikerül.

London, máj. 28. A „Times” szerint Anglia és Oroszország között megegyezés létesült az európai Törökországban szükségessé vált változtatások tárgyában.

Bécs, máj. 28. Ha a kongresszus Berlinben fog megtartatni, gróf Károlyi Andrássy mellett, mint második meghatalmazott fog működni. Az eddigi megállapodások szerint Andrássy június 9-ikén fog Berlinbe utazni.

Bécs, május 28. A „Pol. Corr.” jelenti Konstantinápolyból: A porta tegnap kapta a meghívást a kongresszusra, melyre azonnal válaszolt. Reuf pasa nevezetett ki Fuad pasa helyébe a konstantinápolyi hadsereg negyedik hadteste parancsnokául. — A várnai és sumlai várörizetből 13 zászlóalj érkezett ide.

Andrássy exposéja.

Bécs, május 28. A magyar delegáció ülését Szilárd József d. u. 6 órakor nyitja meg. Bárdó Bárdó Béla a következő interpellációt intézi a külügyminiszterhez.

1. Hajlandó-e a miniszter a san-stefanói békefeltételek hiteles szövegét közölni.

2. Hajlandó-e a miniszter a san-stefanói békeszerződés azon pontjait megjelölni, melyeket a monarchia érdekeire nézve sérelmeseknek tart és amelyek módosítására, esetleg eljétszérére törekszik? Az interpelláció rövid indokolása után Andrássy gróf válaszolt, hogy a san-stefanói békeszerződés szövegét legközelebb átadja a delegációnak, a második kérdésre pedig most azonnal nem felelhet. Ezután Maywald tábornok válaszolt Barros interpellációjára az egy éves önkénteseknek a tartalékba való áthelyezése tárgyában. Barros a választ tudomásul veszi. Apponyi Albert gróf újabb okmányok előterjesztését kívánja. Andrássy gróf azt mondja, hogy azokat elő nem terjesztheti.

Erre Andrássy gróf a következő nyilatkozatot teszi: Tisztelt országos bizottság! Folyó évi március hó 23-án tartott ülésében a tiszt. országos bizottság a következő határozatot hozta:

„Azon esetre, ha a keleti események további fejlődése az osztrák-magyar monarchia lényeges érdekeinek megóvása céljából a haderő kifejtését elutasíthatatlanul szükségessé tenné, a közös miniszter felhatalmazatik a két államterület kormányával egyetértőleg az e célra sürgetőleg szükséges kiadásokat hatvan millió forint erejéig megtenni. Az ezzel megszavazott hitel igénybevétele alkalmával a delegációnak haladéktalanul kimeírt jelentés teendő.

Másodszor ezen összegek fedezésére az illetékes képviselő testületek közreműködése mellett eszközönd. E határozatokhoz képest van szerencseje a kormánynak a tisztelt országos bizottság tudomására hozni, hogy a közös miniszterium a megszavazott rendkívüli hitel födötetése iránt a két államterület pénzügyminisztereihez fordult, s hogy ama hitel egy részét tényleg felhasználni szándékozik. A rendkívüli hitel megszavazása mellett szóló indokokat volt szerencséje a kormánynak annak idején kimerítő módon előadni. A helyzet, melyben a kormány ma a hitel fölhasználását igénybe veszi teljesen az, melyet a hiteljavaslat betérjesztésekor előre látott és megjelölt.

A kormánynak kötelességévé vált a hitel födötetését és igénybevételeit azon percben kívánni, midőn azon kérdés eldőntése — hogy a válság kongresszusra, vagy újabb összeütközésre fog-e vezetni tovább nem volt elhalasztó. Bármiképp dönt volna el a kérdés, a legsürgősebb katonai előkészületeket semmi esetben sem lehetett tovább elhalasztani. A monarchiának nem szabad oly helyzetbe jutni, mely erkölcsi függőségbe ejtne benünket az érdekelt államok egyikével, vagy másikkal szemben.

Ez államok érdekeik megóvásáért a legnagyobb áldozatokat hozták s a monarchia a kongresszusra, vagy azon kívül csakis mint egyenjogi s egyenlő hatalmi fél szerepelhet. Szükségünk van bizonyos katonai készülékekre azon esetben, ha a kongresszus európai megegyezésre vezet, mert ez esetben határainkon az összes viszonyok átalakulása csak akkor fog tényleg végrehajtani s támad-

hatnak oly bonyadalmak, melyek az általános európai érdekek fölötti megegyezés után is a mi közvetlen érdekeink megóvását kérdés tárgyává tehetnék. Szükség van ily készülékekre akkor, ha a kongresszuson európai megállapodás nem talál létrejönni, hogy ez esetben is képesítve legyünk az eseményekkel szemben állást foglalni. A szóban forgó katonai intézkedések minőségétől a kormány csak általános tájékoztatást nyújthat; úgy hiszi a tisztelt bizottság nem kívánja, hogy ez iránt részletes előadásba bocsátkozzék. Ely előkészületek azok, melyek a katonai felelősség szempontjából elkerülhetetlenül szükségesek, ez intézkedések célja a császári és királyi hadak hadi lábraállítására, hol a békében mostani, vagy lehető feladatainknak megfelelni nem bírának, mint például Dalmatában és Erdélyben, továbbá néhány hadcsapat mozgósítása oly célból, hogy ott, hol a szükség megkíváná, azonnal rendelkezésre legyenek. Végül, minthogy a monarchia határai kevesebb megerősítéssel állással bírnak, mint bármely más hatalom, némely védelmi pont megerősítése, valamint oly rendszabályok, melyeket fölállítás esetére közlekedési vonalaink biztosítása követel, a mi a kormány által követett politika céljait illeti, azok változtatlanul ugyanazok, melyek a kormánynak elejétől fogva vezérelték. Azon megegyezésben, hogy a háború által keletkezett kérdéseket békésen csak Európa közreműködésével lehet megoldani, az osztrák-magyar kormány megragadta a kezdeményezést egy európai kongresszus összehívására. A tisztelt bizottság utolsó együttlété alkalmával a san-stefanói előzetes békeegyezmény egyes pontjai még nem voltak ismeretesek. Ezeknek köztudomására juttatás nehézségeket keltett és egyes kormányok között oly tárgyalásokra adott alkalmat, melyek a kongresszus létrejöttét egy ideig kérdésessé tették.

Ma a kongresszus rövid idő múlva leendő egybeülésére alapos kiállítás mutatkozik. E kongresszuson a kormány mint előbb kijelenté, feladatának fogja ismerni, mint eddig úgy ezentul is az európai béke fenntartását, egyszersmind pedig az európai, valamint az osztrák-magyar érdekek határozott megóvását. Ez volt az álláspont, melyet a kormány már a san-stefanói béke előzmények nyilvánosságra juttatása előtt elfoglalt. A kormány ahhoz most is változatlanul ragaszkodik; miután ekként kifejtette, átlátta hogy a helyzet, melyben az összeg neki megszavaztatott ugyanaz, melynek előrelátásában annak megszavazását kérte. Továbbá, hogy a monarchia politikája semmi irányban nem változott, kéri a tisztelt országos bizottságot, hogy a kormány azon kijelentését, miszerint a f. évi márc. hó 23-án tartott ülésben megszavazott hitel részbeni felhasználásra igénybe veszi a f. évi március 24-én kelt legfelsőbb elhatározással szentesített határozat értelmében tudomásul venni méltóztatassék.

Határszéli levél.

Szoosmező, 1878. május 28.

Tisztelt szerkesztő ur!

Ne nehezteljen t. szerkesztő ur, hogy mindig csak hírekkel állok elé, anélkül, hogy valami pozitív tényeket írnék.

A mai háborús időben azonban a hírek is jó szolgálatot tesznek; tudjuk legalább tájékozni magunkat s nem vagyunk kénytelenek apró mende-mondák után elindulni.

Igen megbízható barátom beszél el a következőket:

Folyó hó 25-én — ugymond — egy orosz mérnök kapitány a moldvai határszélen lévő Soréza faluban halt egy kozákkal. Másnap reggel lovára kapott s a Zbajna nevet viselő havas felé lovagolt. Ez a havas határos a mi Kalabucs nevű havasunkkal.

Ütközben két moldvai örré bukkant, s mikor az örök a szokásos módon rákiáltottak: nem akart semmikkel megállani. Az örök nevet kérdezték: még erre sem felelt semmit. Erre tehát az egyik ör tüzelt. Bár a golyó nem talált, mert hát — tisztelet, becsület — az oláh katonák a botot jobban kezelik, mint a fegyvert; — mindazáltal a kapitány jónak látta megállani s nem tenni ki magát még egy második s talán biztosabb lövés kellemetlenségeinek. Ekkor a kapitány visszakísértetett a 18 főből álló őrtanyára, honnan a faluba vitetett s ott a „primár” elé állították. Az előjáró természetesen elbocsátotta a kapitányt. Ez aztán háborítlanul folytatta útját a nevezett havas felé, honnan a mi havasunk fekvéséről, járható, vagy járhatatlan utairól olyan pontos jegyzetet és rajzot vehet fel magának, a minő csak tetszik.

A kapitány az ojtói szorosánál is járt; felismerték őt a sorézi oláhok. Hanem a kapitány mérték helyesebbnek látta eltagnidni ezt a körülményt.

Az egész dolog két okból bírhat ránk nézve fontossággal. Először annyi tény, hogy a muszka csakugyan teljes ismeretével akar bírni határszéleinknek; másodszor pedig különös az, hogy terveiket, céljaikat éppen a „szövegszerű” Románia előtt burkolja el. Az oláhok már magukra nézve is kezdik veszélyesnek találni a sok orosz kémlelőket.

A mi a megkezdett műveleteket illeti, azok gyorsan és pontosan folynak. A díjazott s felfogadott munkások száma napról-napra növekedik.

Főispán ur ő méltósága ma itt járt. Megnézte

a munkálatokat mindenütt a legreálisabban. A munkavezetőkhöz intézett kérdéseiből s itt-ott tett észrevételeiből ítélve nemcsak a kötelességgel legnagyobb hűséggel teljesítő s érettség nemcsak az ő hazafit láttuk magunk előtt, hanem egyszersmind arról is meggyőződünk, hogy ő méltósága még ebben a dolgokban is szakértő.

Az isten éltesse őt sokáig!

Hírlik, hogy a napokban több előkelő tiszt fogja meglátogatni határunkat.

— r — l.

A konstantinápolyi zavargáshoz.

Azon zavargásról, mely az első hírek szerint Ali Suavi vezetése alatt Muradot a trónra visszahelyezni, Abdul Hamidot pedig elkergetni akarta, immár bővebb részletek fűszerek előttünk. Hanem azért e részleteknek is megvan a hibájuk, hogy nem áll előttünk tiszta kép, vajjon az összeesküvés messze kihatott volt-e, hova nyulnak fel szálai, mik voltak végcéljai, komoly zavargás volt-e?

Mindezzel tisztába jöni azért nincs alkalmunk, mert hivataloson méltányolható indokból igyekeznek az egészet eltitni; a vezető ajkai elnémultak, a közönségből pedig a ki rejt is valamit, hallgat, a ki pedig se nem rejt, se nem tud, az hallgatni kénytelen.

Mithad hívei természetesen tagadják részvételüket, Mithad maga is tiltakozik s hivatkozik a személyes gyűlölségre, mely Mithad és Ali Suavi között fennállott. Mindamellett ez nem zárja ki, hogy ha az intézők zavargásának célját nem is tették magukévá, de azért a tehetetlen szultán megbuktatásának kezdeményezése, ha több siker koronázza, nem talált volna később visszautasításra. A „Pol. Corr.” levelezője legalább azt állítja, hogy tényleg Abdul Hamid elleni összeesküvésnek következménye volt a zavargás, mely többé-kevésbé V. Murad érdekében történt s melyet a befolyásosabb Midhatisták töltök telhetőleg támogattak.

Mithad hívei ugyanis körülbelül három héttel ezelőtt a hódító Mohamed mecsetében gyűlést tartottak s ezután néhány napra Konstantinápolyban titkolózva beszéltek egymásnak az emberek, hogy nagy események készülnek, melynek valószínűleg az uralkodó szultán áldozatul fog esni.

Abdul Hamid elvesztette minden népszerűségét a legutóbbi orosz ünnepélyek alkalmával. — Széltében beszéltek Konstantinápolyban, hogy Abdul Hamid beleegyezett minden orosz követelésbe, így beleegyezett abba is, hogy az oroszok elfoglalják a Bosporus felső részét, melyre nekik, a mint előtte állíták, biztonságuk okáért okvetlenül szükség van. Az oroszok viszont arról biztosították a szultánt, hogy meg fogják őt palotájában minden támadás ellen védeni. Azt hiszik, hogy ezen alkudozások eredményét képezik azon mozdulatok, melyekkel az oroszok legközelebb a Márványtergerből elvonulva a Bosporus felé közeledtek.

Meglehet, hogy e hírek alaptalanok, de mégis lerontották Abdul Hamid minden tekintélyét s mind többeket csoportosítottak V. Murad s a fiatal Resad körül, kik közül főleg ez utóbbinak igen befolyásos hívei vannak. A szultán nagyon jól volt értesülve azon tervekről, melyek Resad trónraléptetését célozták s azért kettőzött éberséggel vigyázta meg a fiatal trónkövetelő magatartását, kinek érdekében mint állítják, Mithad pasa maga is működött az angol kabinetnél.

Az ulemák és a tekintélyesebb hodzsák majd nem mind Mithad pártjához tartoznak s ezek nem nagy tisztelettel szólnak a jelenlegi szultánról.

Két héttel ezelőtt mondotta Sadyk pasa egy Törökország érdekében működő francia hírlapírónak, hogy hazudtolja meg azon híreket, melyek a készülődésben levő konstantinápolyi zavargásról szólnak. Könnyebb volt azonban ezt mondani, mint az összeesküvést elnyomni. Nagyon jellemző különben, hogy az orosz táborban jól voltak értesülve a Konstantinápolyban készülő dolgokról, mert a zavargás előtti napon az orosz táborból jövő emberek bámulva kérdezték, hogy igaz-e, hogy zavargás készül. Egyébiránt ugyane napon már Konstantinápolyban is beszéltek, hogy az összeesküvők másnap kiviszik tervöket.

Az egész dolog különben igen ügyetlenül volt szervezve s előre látható volt, hogy nem sikerül a Cseragan-palota előtt 2-300 menekült jött össze, hogy Muradot börtönből megszabadítsák. A rendőrség természetesen tagaja, hogy e zavargásnak politikai célja volt s azt állítja, hogy rumélia menekültek kenyeret kértek, hogy éhségüket csillapítsák. Ezzel szemben a levelező azon kérdésveti fel, hogy a menekültek miért akartak éppen Muradtól kenyeret kérni, miért rohantak be fegyveresen a palotába, miért támadták meg az őrköt s miért fejtették ki oly ellenállást, hogy egy egész zászlóaljról volt szükség, míg végre le tudták őket fegyverezni.

Egyidejűleg a Cseragan-palota előtt történtekkel a Yıldiz-kioszk előtt nagy tömeg gyűlt össze mely a szultánra szitkozott szórt. A palotát azonban hat zászlóalj katonaság őrizi s így sikerre nem lehetett kilátás. A szultán a csődület első perceibe háremébe vonult vissza.

Konstantinápolyban ezen esemény pání félelmet idézett elő. Azt hitték az emberek, hogy a oroszok rohantak be a fővárosba és számos szönyő ájulva rogyott össze az utcán. A hivatalok

ből rémülve futottak az utcára a tisztviselők. — A szultán a zavargás leverése után a könnyebb sebe-sülteket maga elé hozta a kikérdezte őket. Mind azt mondták, hogy vezérük Ali Suavi volt. Általá-ban feltűnt, hogy a zavargás napján a szultán egy kegyence, Fuad pasa segédtséjével együtt eltűnt. Azt hiszik, hogy a lázadók megölték.

Esetleg történt, hogy Layard éppen akkor ér-kezett meg egy kis gőzösön Dolma-Bagdse elé, a midőn ezen események történtek. Némelyek ezen körülményből azt következtették, hogy az angol nagykövét egyetértett a zavargókkal, mi azonban nem felel meg a valóságnak.

A cseragani palota előtt történt zavargás sze-replőit sokkal sötétebb színekkel festi a „Times“ levelezője, mely a következőket közli:

Ali Suavi effendi, az „új török párt“ ismert tagja, ki iránt a szultán kezdetben igen jó indula-tot tanúsított, már régebben egész bandát állított össze, csupa szökevényekből, kiket felfegyverezve, velük a rhodopei felkeléshez akart csatlakozni. E vállalatában egy cserkeszfőnök támogatta. Miután a banda összegyűlt, Ali Suavi egy napon szemlét tartva, azt mondta, hogy most hódolat végett a szultánhoz kell menni, a mi meg is történt. A cse-ragani palotánál az ő megállította őket, de ezt, valamint az udvaron levő öröket is leszúrták, mire a vad sereg a palota belsejébe rontott. A lövések által figyelmessé téve, csakhamar két század gya-loglós sietett a helyszínére, melynek megjelenése legottan szétugrasztotta a felkelőket.

A katonák azután szintén a palota belsejébe nyomultak s itt csakhamar küzdelem fejlődött ki, mely alkalommal Ali Suavi, a cserkeszfőnök s még 21-en megöltek, azonkívül 15 ember megsebesült. A többieket elfogták és a hadi hajókra vitték. — Időközben több katonára érkezett oda, mi által a lázadást egészen elfojtották.

Said pasa a palotába sietett, maga a szultán a sebesülteket küldött és személyesen kihallgatta őket. Ezek valamennyien azt vallották, hogy a leg-jobb akaratból mentek a palotába, mert azt hitték, hogy hódolni jönnek a szultánnak. Az öröket veze-tőik szúrtak le. Ők biztak vezetőikben, kiket vakon követtek.

Erre a szultán valamennyinek megkegyelme-zett, sőt palota-orvosainak rendeletet adott, hogy kellő gyógyításban részesítsék a sebesülteket.

Orosz lapok szemléje.

A „Novoje Vremia“ írja, hogy a porta tatárul bánk Montenegroval s mikor elég bátorsága volt megtagadni Oroszországnak a várak kiadását, nem is várható, hogy a san-stefanoi szerződésben érintett kerületeket önkényen a montenegróinak szolgáltatná ki. Mi több: a porta, az osztrák-ma-gyar diplomácia sugalmazására hadsereget indítván Albániába, Montenegro ellen támadást készül in-tézni. Nikita fejedelem szintén megújította hadi ké-születeit és a miatt Bécsből barátságtalán megin-tést kapott. Ausztria a montenegrói fegyverkezés-ben maga ellen irányult veszélyt lát. A legújabb kattarói tudósítások szerint kétségtelen, hogy Ausz-tria még mindig az ellen van, hogy Montenegro tengeri kikötőt kapjon. Azon mértékben, a mint a porta fokozza a fegyverkezést, az osztrák politika is turkophil irányt vesz.

Több orosz lap orosz-persa szövetséget kíván. A „Moskovskij Viedomost“ arra utal, hogy a mult háború alatt a persa sah semlegessége oly ószinte volt, hogy az orosz nemzet azt soha sem felelti el. Oroszország a békekötésnél megemlékezett barát-járól s jó szomszédjáról. A san-stefanoi szerződés 19-ik cikke a török-persa határok szabályozóját követeli. Oroszország erejének egész súlyával tudni fog érvényt szerezni az uralkodója által a szerző-désen tett aláírásnak. Oroszország békét kíván, de a háborútól sem fél s nem tette még le a fegy-vert. A további békés, vagy háborús természetű események még szorosabban közös érdekek fog-ják összefűzni Oroszországot a szomszéd persa bi-rodalommal.

Oroszország, mint a „Savremennaja Izriestija“ írja, nem mohamedán állam, mindamellett van tör-ténelmében egy korszak, midőn kölcsönösen hasz-nos, barátságos viszonyban élt a szomszéd tatár-mohamedánus hatalommal. Ezen korszak, mely a mostani pillanatra emlékeztet, III. Iván alatt volt. Ekkor az „arany horda“ Krim és Törökország épen oly viszonyban állottak egymással és Orosz-orzággal, a minő most Törökország, Persia és Anglia között van. Az Oroszországgal két évszáza-don át folytatott harcban kimerült belháborúk ál-tal megrendített „arany horda“ III. Iván cár és Mengli-Girej a krimmiai khán együttes csapásai alatt romba dőlt. Ugyanily pillanatot ért meg most Törökország, mely Péter cár korától kezdve Orosz-orzágtól folytonos csapásokkal szenved. Orosz- és Törökország hatalmas szomszédja, mohamedán fe-jedelem, a persa sah velünk épen oly barátsággal össze van fűzve, mint akkoriban III. Iván és Mengli-Girej, az arany horda és őseink szomszédja. Vala-mint akkor a leghatalmasabb mohamedán birodal-m — Törökország — pusztá szemléltője volt az arany horda bukásának, ugy most Anglia, a mohame-dán világhatalom, alig fog merni a szárazföldre lépni, ha ő felségével a persah sahval véd- és dac-szövetséget kötünk.

Éljén tehát a mi jövődöbeli szövetségesünk!

Ada-Kalehban.

Orsovából írja a „M. H.“ levelezője: Meglá-toztattam Ada-Kaleht. Egy kis szigeterőd, mely so-káig volt török birtokomban. Egykor nagy fontos-sággal birt Oroszországra: az Alsó Duna bejáratá-nál védgátat képezett. Később elveszté katonai fontosságát.

Az utóbbi években csak alárendelt szerepet játszott. Nem volt többé „sasfészek“. Ágyúni némán tekintettek a román, szerb és magyar partra és csak egyszer, a szerb-török háború alatt fenyeget-tek egy párbeszéddel, a szerb útegekkel.

Midőn ez idén ismét szabadá tették Ruscsuk-nál a hajózást, Ada-Kaleh ismét életelt adott ma-gáról. Nehány lövéssel ödvözlölte a dunai gőzhajó-társaság első hajót. Ezek voltak talán az első lö-vések török ágyúkból Ada-Kalehban.

A szigeten, melynek őrsége összesen egy zás-lóalj tüzérség és két század gyalogságból áll (erő-teljes kisázsiai katonák) előkészületeket tettek az elűzására, mi tudvalevőleg már megtörtént. A hasz-nálható ágyúk a bástyákról levették és a tem-plom előtt állították fel, hol 20 ágyút és 4. mo-zsárt láttam. Ott vannak felhalmozva a golyók is.

Mahmud Bimbasi, az erőd parancsnoka, kit a legszebb munkánál, pénzolvasásnál találtam, meg-mutatta lakását, hol már minden be volt csoma-golva.

Minden órában várja a rendeletet, hogy az erődöt elhagyja. Ha a rendelet megérkezik, az őrség Boszniába megy. Szegény Mahmud Bimbasi! Unalomból megöszült Ada-Kalehban s csak egy dicsőséget visz el magával: azt, hogy Ada-Kaleh utolsó török parancsnoka volt.

Ada-Kaleh török lakosai — alig néhány száz ember — természetesen a szigeten maradtak. Nem hagyják el mecsetjeiket és temetőjeiket. Midőn hi-re terjedt, hogy a török őrség elvonul, a török la-kosok siettek az orsovai szolgabíró védelme alá helyezni magukat. A hangulat Ada-Kalehban vál-tozatlan; mindenütt csend, egyhangúság, csak a parton uralkodik élenkség.

Epen most érkezett ide Widdinből egy ci-gány család. A bemázolt táncosnók mutatványai — egy dob és rikácsoló hegedű mellett táncolnak csak szánandó mosolyt voltak képesek az átmenő török katonák arcára varázsolni.

Vidéki élet.

Brassó, 1878. május 28.

Tekintetes szerkesztő ur!

F. A. ur becses lapja 41. számában „Színészet Brassóban“ cím alatt a brassói magyarokat tul-keményen megbírálta a színészet nem pártolása miatt. Sok igazat mond közleményében és Stupa Andor sokkal nagyobb részvétet érdemelt volna, mint a minőben tényleg részesült, amde ennek nem a magyar közönség az oka, hanem Stupa ros szinidő választása.

Elhiheti szerkesztő ur, hogy Brassóban sok magyar ember van, kik a színügy iránt nagyon is érdeklődnek, számos ilyen nevet emlegethetnék. De talán eléggé bizonyítja ezen körülményt az, hogy V. ur itteni lakos az egész színi idő alatt 3 jegyért fizetett és alig volt ideje a színházat me-glátogatni. — Más volt a baj a Stupa színideje alatt.

Az idei april második felében és május első felében oly nyári napjaink voltak, hogy nemcsak színházba, de egyáltalában sehová sem lehetett menni és minden ember a hűvös helyeket és sza-bad tereket kereste.

Ehhez jöttek a május elején majdnem naponta tartott különböző majálisok stb. Egy szóval Stupa urnak összel kellene hozzánk jutnia és akkor F. A. ur meggyőződés: szerezhette magának, hogy Brassóban sok magyar ember él még, és a szin-házat a korszma felébe helyezik.

E közleményem célja egyedül el nem riasztani a magyar társulatokat, hogy Brassóba jöjjenek, csak válasszak meg jól az időt, a tagokat és a darabokat.

A képviselőházból.

— Május 29. —

Elnök: Ghycy; jegyzők: Molnár, Beöthy, Tombor.

A miniszterek közül jelen vannak: Pergel, Szende, Trefort.

Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter: Van szerencsém az ő felsége által leg-kegyelmesebben szentesített következő törvénycik-ket kihirdetés végett átnyújtani:

1. Az 1878. évi május hó 31. napjág viselen-dő közterhekről és fedezendő államkiadásokról szóló 1878. évi III. t. c. hatályának 1878. évi ju-nius hó 30. napjág kiterjesztése iránt.

2. Az 1867. évi XIV. és XXVI. t. c. az 1869. évi II. t. c. és az osztrák-magyar Lloydal 1871. november 18-án kötött postaszereződés hatályának ideiglenes meghosszabbításáról, valamint az osztrák nemzeti bankkal szemben a tényleges állapot ideig-lenese fentartásáról.

3. A magyar büntetőtörvénykönyv a büntet-tekről és vétségekről.

4. A fővárosi közmunkák tanácsa és az osz-

trák cs. kir. szab. államvasutársaság között a bu-dapesti nagy körútnak a nevezett vasut budapesti indóháza környékén leendő kiépítése iránt kötött egyezségben elvállalt fizetési kötelezettség telje-sítéséről.

5. A részváltópénz szaporításáról.

6. A szőlőbirtok után járt tartozások bejelen-tési határidejéről.

7. Az 1877. évi közösügyi póthitelről.

8. A hatvan milliányi hitel Magyarországra eső részének fedezéséről.

9. A polgárosított szerb-bánsági és román-bánsági volt határőrezredek területén fekvő eddig adómentes erdők s havasi legelők megadóztatá-sáról.

10. A volt m. keleti vasut-társulat részvényei-nek beváltására kitűzött határidő meghosszabbí-tásáról.

A szentesített törvények kihirdettetnek s ha-son kihirdetés céljából a főrendekhez fognak át küldetni.

Hogy ez még ma megtörténhessék, hitelesít-etik a mai ülés jegyzőkönyve. Ülés vége 1/1-kor. A főrendház ülésén ugyanezen törvények hiru-dattettek ki.

CSARNOK.

A színekről.

(Folytatás.)

Mert, hogy parlamentáris nyelven szóljak, ha a tisztelt hallgatóság most bizottsággá alakulna és az általam elejtett kérdést vita alá venné: meg vagyok győződve, hogy a hajnal itt érne a nélkül, hogy megállapodásra juthattunk volna. Szerencsére most csak nekem van szavam s így nem vitatkoz-hatunk.

Különben is sok családásnak vagyunk e té-ren kitéve. Ha a látszer nem ép, kéknak látjuk a zöldet és sárgának a verest. Sőt még az ép szem is sokszor jön csalódásba a színekre nézve. Mert például az ideghártya hosszabb nézés folytán egy ugyanazon szín iránt eltempul és sokkal érzé-kenyebb lesz egy másik iránt. Innen van, ha több ideig merőn nézünk egy vörös keresztet, aztán fehér papírra vetjük szemünket: zöld keresztet lá-tunk. E csalódás számtalan változatokban ismétlő-dik és ezek mind oda mutatnak, hogy a színekben sem lehet feltétlenül bízunk.

A szírvárványszínek különféle keveredéséből származnak a színek számtalan árnyalatai; vala-mennyi együttvéve adja a fehéret. A fekete nem szín, hanem a fény hiánya, színek távolléte. — A milyen sugarakat küld szemünkbe valamely test, olyan színűnek látjuk azt; kék színű tehát például az, a mi, ha nem is merőben, de kivált kék suga-rakat lövel, és így tovább. A megvilágított testek színe tehát két körülménytől függ: először, hogy milyen színű sugarak érik, azaz milyen a világí-tás; másodszor, hogy milyen színű sugarakat ver vissza valamely test a maga tulajdonsága szerint.

Minden színsugar egyesül a fehérben. S amit mi fehérnek látunk, ott a különböző színárnyalatok valamennyin együtt vannak. A fehér szín valamint régebben, ugy ma is az ártatlanság jelképe. A régi görögöknél és rómaiaknál a tisztaságot, fényt és szerencsét jelképezték. A hűség istennőjét fehér ruhában ábrázolták s a szerencsés napokat fehér kövel, vagy vonással jegyezték fel. János jelenéseit szerint az újjászülettek és kiválasztottak annak idejé-ben fehér ruhába fognak öltözködni. Ezért hord a pápa ma is fehér színű öltönyt; vagy talán azért, hogy az ártatlanságot példázza vele: nem tudom.

Csakugyan van a fehér színben valami, amit jól esik nézni a szemnek. Talán a vele összekötött fogalmat, az ártatlanságot, vagy tisztaság gondolatát kelti fel bennünk; annyi mindenesetre áll, hogy a békesség, a szelid, kedves nyájasság érzete ömlik át rajtunk, valahányszor e színben sokáig elmeren-günk. Egy tiszta fehérre festett ház már messziről barátságosan hívogatja az embert; a fehér ruhába öltözött fiatal leányoknál pedig Rousseau szerint nincs a szelidségnek bájosabb képe. A fehér szín a béke hírnöke volt régebben. A gallusoknál, ha a fehérre festett paizs felemeltetett, békekérésre mu-tatott. Ezen színnel mi is békét szoktunk kifejezni. A fehér zászló a béke jelvénye. A bucsut vett kedves után még sokáig lobog a fehér kendő az ablakból, mintha azt akarná mondani az, a ki lo-bogtatja: „élj szerencsésen, légy bolog és a bé-kés együttérés maradjon fenn közöttünk a messze távolban is!“

A virágok közt is a fehér róza a virágok királynéja. — Régebben is, ma is kitűnő gondallal ápolják. A hildesheimi temetőben egy 1000 éves fehér rózsabokról látható még ma is, melynek első virágát a néphit szerint csak fehérbe öltözött 16 éves leány szakaszthatja le: ha pedig más valaki találja hozzányúltni: annak, ha férfi, az ördög hoz csuf feleséget, ha pedig nő, goromba férjét. Nálók ez a „ne nyúlj hozzám“ virág. Nem is igen akad oda vállalkozó. Ehltenhámban egy kertben 30 láb magas rózsafa látható, melyen tavaly a bimbókon kívül 25000 fehér róza csüngött. A török búvész-nők a fehér rózsának egy igen ritka fajából készí-tik azon illatszert, melyet finom, kis gyűzűnyi üvegben tartanak s melynek csak egyszeri meg-szaglása is édes gyönyörrel tölti el a lelket. A ki egyszer megszagolta, csendes kábultságba esik,

